

Một lần nữa, nước Mĩ chứng kiến cuộc khủng hoảng kinh tế mới với sự sụp đổ của các thị trường và nguồn nộp thuế đang
cứu trợ những người giàu có. Đã đến lúc Mĩ phải tìm kiếm các xã hội vô lý này.

Trong cơn hoảng loạn do virus SARS-CoV-2 gây ra trên các thị trường tài chính, có hai ý tưởng sai lầm về việc hỗ trợ nền kinh tế trong suy thoái hiện vẫn còn ám ảnh người dân Mĩ. Một tật của cuộc khủng hoảng hiện nay là hai ý tưởng này cuối cùng có thể biến chôn vùi mãi mãi. Và khi đó, Mĩ có thể sử dụng khoanh khoặc hiện tại để suy nghĩ lại một cách cẩn thận về việc những thị trường này và các gói cứu trợ kéo dài từ năm này đến năm khác, sẽ đem lại lợi ích cho ai trước tiên.

Ý tưởng đầu tiên là khi quyết định mua hoặc bán tài sản của mình, các nhà đầu tư dựa vào lý trí để đưa ra phân tích thông tin nhận được, nghĩa là các thị trường hoạt động hiệu quả là cách tốt nhất để thiết lập cách thức xã hội đưa ra lựa chọn đầu tư. Ý tưởng này bỏ tình hình thị trường tài chính Mỹ thách thức trong những tuần qua. Các nhà đầu tư hàng loạt đang đưa ra phân tích tình trạng bất ổn, chứ không phải phân tích thông tin nhận được. Các ngân hàng trung ương trên khắp thế giới đã can thiệp một cách phù hợp nhằm tìm cách ổn định các thị trường và không còn hoạt động hiệu quả.

Ý tưởng thứ hai là cách tốt nhất để đối phó với sự sụt giảm trong chi tiêu của người tiêu dùng và các công ty - như những gì Mỹ đang phải đối mặt do đại dịch COVID-19 gây ra - là khôi phục lòng tin bằng việc cắt giảm ngân sách của chính phủ, còn được gọi là chính sách “thắt lưng buộc bụng”. Việc các chính phủ trên thế giới với vàng công bố các biện pháp chi tiêu khẩn cấp để bù đắp cho tình trạng tê liệt đột ngột và trên quy mô lớn của hoạt động kinh tế cho thấy ý tưởng tại tư này cuối cùng cũng đã thất bại.

Nếu bạn ổn định thị trường mọi được khi đang gần đây. Ngân hàng dự trữ liên bang Mỹ đã cắt giảm lãi suất xuống mức 0%, bơm tiền để ổn định thanh khoản cho các thị trường tín phiếu kho bạc và tín dụng thị trường mọi, đồng thời nới lỏng các quy định về thị chấp và yêu cầu dự trữ để các ngân hàng bơm bỏ lưu chuyển tiền tệ. Cuộc tranh luận trong quốc hội hiện nay không phải về việc có nên chi hay không, mà về việc chi bao nhiêu – lên tới 1.000 tỷ USD. Cơ quan hành pháp đã cho phép gia hạn nộp thuế tổng 90 ngày và đang lên kế hoạch chuyển tiền trực tiếp cho các hộ gia đình.

Sau khi “khoanh tay đứng nhìn”, Ngân hàng trung ương châu Âu hiện đã công bố kế hoạch giải cứu tài chính gồm chương trình mua trái phiếu trị giá 750 tỷ Euro (800 tỷ USD), nới lỏng những yêu cầu về thị chấp, một chương trình tái cấp vốn mới cho các ngân hàng và mở rộng các chương trình nới lỏng định lượng hiện có. Các chương trình chi tiêu tài chính khác nhau cũng dần xuất hiện. Cho đến nay, phân tích này phân tích đã đem lại ổn định mạnh mẽ. Nhưng rồi sau đó, tại sao các thị trường và sụp đổ?

Câu trả lời rõ ràng nhất là phân tích tài chính không đủ lớn và vẫn còn nhiều việc phải làm. Nhưng có lẽ chúng ta nên quay lại ý tưởng tại tư đầu tiên về tính hiệu quả của các thị trường. Liệu những thị trường Mỹ xây dựng nên - mà một lần nữa được cứu trợ bằng tiền đóng thuế, và tiêu tiền phân tích sự tiến tiến kỹ thuật và tiến bộ

hậu - có thực sự phù hợp với mục đích của chúng?

Một bằng chứng cho thấy các thị trường đang không làm lợi cho người dân bình thường là các hãng hàng không Mỹ hiện đang yêu cầu mua khoản cứu trợ trị giá 50 tỷ USD. Đó cũng chính là các hãng hàng không đã lợi dụng khách hàng trong suốt thập kỷ qua, tính phí rất cao cho các dịch vụ cabin và vật kiện sạch lao động của nhân viên. Sau đó, họ sẽ dùng gần như toàn bộ dòng tiền từ đó để mua lợi cơ phiếu của chính mình, đem lợi nhuận cho các cổ đông và ban giám đốc trong khi bỏ mặc công ty rơi vào tình trạng đổ vỡ tiền hối và tài chính. Có chắc lần này cổ đông và đội ngũ quản lý của những công ty đó xứng đáng phải gánh chịu phí tổn?

Không chỉ có các hãng hàng không chịu thiệt hại. Kể từ năm 2008, tổng nợ của các tập đoàn thị giới đã lên tới khoảng 13.500 tỷ USD do họ ký vãng Ngân hàng dự trữ liên bang Mỹ và các ngân hàng trung ương khác duy trì lãi suất ở mức gần bằng hoặc dưới 0% trong dài hạn. Tuy nhiên, thay vì đầu tư số tiền mà họ huy động được vào sản xuất, trong đó có cả việc đào tạo kỹ năng cho nhân viên, họ đã sẽ dùng phần lớn nguồn tiền để mua lợi cơ phiếu của mình và tùy ý làm lợi cho mình. Tại sao phải biến tâm tài khóa kinh tế thất bại trong khi kế hoạch tài chính lợi dụng đáng kể được hạn hữu? Và giờ đây đang nợ này cũng có thể cần được Ngân hàng dự trữ liên bang, xét cho cùng vốn do người nộp thuế hỗ trợ, mua lợi cơ để mua bèo.

Kết quả của sự hào phóng và chấp nhận rủi ro quá mức như vậy là toàn bộ hệ thống các kế hoạch dự báo tiền hối trước mắt có sự. Đây là bài học đáng lưu ý phải rút ra được trong cuộc khủng hoảng tài chính trước đó những hệ tiếp tục phạm sai lầm. Tất cả những người dân bình thường mà nền kinh tế thị trường của Mỹ có nghĩa vụ phải sẽ đầu tư bỏ tiền thặng. Năm 2016, hậu hết người Mỹ vốn chừa khỏi phúc lợi mức để giàu có mà họ từng đặt được vào năm 2007. Gần một nửa người dân Mỹ phải chi trả một khoản 2.000 USD trong một cuộc khủng hoảng, và thậm chí một khoản chi phí 400 USD cũng có thể khiến nhiều người vỡ nợ. Đáng thời, Mỹ đã đưa ra gói cắt giảm thuế trị giá 1.500 tỷ USD, phần lớn số tiền này lợi chảy vào túi những người giàu nhất nước Mỹ - cũng là những người sẽ hưởng gần như tất cả các cơ phiếu và trái phiếu hiện đang tăng giá, và là những người sẽ được hưởng lợi nhuận từ các gói cứu trợ.

Hãy dùng lợi một chút và tiếp hối xã hối cần gì nhất vào lúc này. Trên thực tế, hãy hối một câu hối cần bản hối: Tại sao Mỹ tiếp tục viện trợ và tiếp tay cho một nhóm nhỏ gồm những người trong cuộc sẽ dùng chính các công ty đổ vỡ tiền thặng, nợ nền chúng chết của mình để tạo ra lợi nhuận cho bản thân và buốc xã hối phải cứu

trở? Phải chăng Mĩ không nên suy nghĩ lợi và hại của xã hội vô lý này và tìm cách các thủ đoạn để chúng không thể làm tổn thương nước Mĩ theo cách đó trong tương lai?

Xét tại khoảnh khắc rõ ràng này, nước Mĩ nên thừa nhận rằng các chính phủ trên thế giới phải đối mặt với một cuộc khủng hoảng mà họ có thể biến nó thành cơ hội. Bước đi đầu tiên là Mĩ cần có một chính sách tiền tệ “hậu lãi suất”, mà không còn dùng lãi suất làm đòn bẩy chính để tác động đến thị trường. Cần thế, các ngân hàng trung ương nên trực tiếp tài trợ cho chi tiêu chính phủ và trực tiếp cấp vốn hoặc bảo lãnh tín dụng cho các ngành nghề quan trọng của nền kinh tế.

Với lãi suất gần bằng 0 hoặc âm, các chính phủ có năng lực tài chính lớn những chưa sẵn sàng để. Các ngân hàng trung ương có thể làm rõ điều này bằng việc vạch rõ phạm vi chi tiêu có sẵn, hoặc trực tiếp yêu cầu chính phủ chi tiêu. Phải với Ngân hàng dự trữ liên bang Mĩ, bước đi cần thiết là trực tiếp tài trợ cho gói kích thích tài chính bằng cách mua tất cả các trái phiếu do Bộ Tài chính Mĩ phát hành, cũng như công khai bảo lãnh thị trường tín phiếu kho bạc và tín dụng thường mới có thể chấp để đảm bảo tính thanh khoản. Không cần thiết phải bơm thêm tiền để ổn định thanh khoản tạm thời, những cần công khai bơm bảo rằng các nhà đầu tư sẽ được trả tiền.

Các khoản hoàn thuế cho tập đoàn và hộ trợ trực tiếp cho các hộ gia đình, vốn đang được tiến hành nên được gia hạn trong suốt thời gian khủng hoảng. Số hộ trợ và tín dụng và tính thanh khoản như vậy nên nhằm mục tiêu đảm bảo rằng các tập đoàn có thể thanh toán cho tất cả các chi phí, và quan trọng nhất là trợ giúp cho nhân viên của họ. Tất cả là điều cần yếu. Hơn nữa, quy trình này nên nằm ngoài hoạt động chính trị mang tính đảng phái. Các Quốc hội lớn nhất hành pháp, ngoại trừ Ngân hàng dự trữ liên bang, đều không nên phát hành ngân phiếu hàng tháng cho người lao động. Khi các điều kiện trở lại bình thường thì sẽ ngừng phát hành ngân phiếu.

Mĩ có thể làm được và nên đi xa hơn.

Điều mà cuộc khủng hoảng này đã phải bày không chỉ là sự bất cân xứng giữa những người được hưởng lợi từ thị trường tài chính, mà còn là việc người dân thường ở Mĩ hoàn toàn không có sẵn tài sản trong tay khi họ có thể bị bỏ lại

phía sau vào những thời điểm xảy ra khủng hoảng. Đã đến lúc bắt đầu gây dựng lại những tài sản đó, làm cho xã hội Mỹ bắt đầu mạnh hơn và cuối cùng thì trường nợ chúng ta không còn là tài sản chung, những chi phí mang lại lợi ích cho một nhóm nhỏ.

Thứ nhất, nhân dịp này hãy thành lập quỹ phúc lợi của công dân Mỹ. Một quỹ như vậy sẽ mua hết tất cả các cổ phiếu giảm giá mạnh trong các trường nợ công khoán vốn bởi các nhà đầu tư hoảng loạn bán tháo. Nó sẽ được tài trợ với chi phí thấp bằng việc phát hành trái phiếu chính phủ với lãi suất gần bằng 0 – những tài sản an toàn mà các nhà đầu tư khao khát trong thời điểm hiện tại. Quỹ này không chỉ giúp định ra mức giá sàn cho các cổ phiếu, vào những thời gian này quỹ sẽ không trả bất cứ cổ phiếu nào cho khu vực tư nhân khi cuộc khủng hoảng kết thúc. Thay vào đó, quỹ tài sản này sẽ giữ giá các cổ phiếu trong quỹ quỹ thác quỹ gia, quản lý cổ phiếu của nó một cách gián tiếp và được lập, đồng thời trả cổ phiếu dài hạn cho những công dân không có tài sản.

Thứ hai, hãy bắt tay vào xử lý các vấn đề cốt lõi tạo ra sự bất bình đẳng và khiến xã hội đổ vỡ tàn phá - vốn dĩ nhà và sinh viên vay vốn. Việc cung cấp nhà ở gần như được quy định của khu vực tư nhân kể từ năm 1980 đã khiến việc sở hữu một ngôi nhà vượt quá tầm tay của hầu hết người lao động, đặc biệt là ở khu vực thành thị. Bên cạnh vấn đề này, tiêu dùng của những người trẻ tuổi đang giảm dần do các khoản nợ quá mức cũng với tiến trình thất nghiệp, và mức tăng lương thấp ngay cả khi không có biến dịch. Việc ra lệnh cho Ngân hàng dự trữ liên bang tiếp quản hệ thống vay vốn sinh viên, làm lợi cho tăng lập trung lưu như tăng làm với tăng lập trường lưu - kết hợp với cam kết xây dựng thêm nhiều nhà ở xã hội hơn trong thập kỷ tới - sẽ thúc đẩy công nhân việc làm trong lĩnh vực xây dựng trong khi phân phối lại của cuối cùng những chi phí nhà giàu có sang những người thuê nhà nghèo khổ, kích thích tiêu dùng nói chung.

Thứ ba, hãy xem xét nghiêm túc việc cuối cùng các trường nợ công tài chính để chúng ta có thể tạo ra của cải cho tất cả mọi người. Nên cảm ơn học hơn chi phí mua lại để quản lý bằng cân đối kế toán hợp pháp. Khi một công ty như Boeing chi 75% dòng tiền từ do cho việc mua lại cổ phiếu, thì khi những doanh nghiệp bắt đầu công ty đó trở thành vấn đề của mọi người. Tăng trưởng như vậy, các tổ chức xếp hạng tín dụng cũng sát sao hơn trong vấn đề doanh nghiệp, họ tập trung hơn của các công ty mức nợ nhiều và lợi nhuận những đồng loạt được đón bầy tài chính cao hơn bao giờ hết để giảm nguy cơ phá sản trong tương lai. Và liệu M có thể suy nghĩ lại về giao dịch công khoán bằng thuật toán tiên số cao của các quỹ đầu phòng và các trường nợ công khác hay không? Với các máy tính hiện đang thực hiện khoảng 40% giao dịch công khoán, M đã tạo ra một vòng phản hồi cuối cùng khi các công nghệ

này nên chúng ta không nên đổ lỗi cho các cơ quan quản lý tiền tệ đang tìm cách bình ổn.

Thứ tư, một lần nữa xem xét nghiêm túc việc chúng ta quy định. Số tập trung thị trường đã trở thành một vấn đề trên khắp phần lớn nền kinh tế, với các công ty lớn tại mức không thể chấp nhận và các công ty nhỏ hơn được quy định xuất hiện ở khắp nơi, thị trường vốn ngân hàng đến mức sụp đổ. Và trong khi Mĩ đang lâm vào tình trạng này, một bộ phận của nền kinh tế chắc chắn vẫn sẽ hoạt động tốt trong thời điểm hiện tại là các dịch vụ kỹ thuật số, những công ty hàng đầu trong lĩnh vực này như Google và Facebook có lợi nhuận gần như được quy định. Hãy bắt đầu bán cho họ để liệu mà hiện Mĩ đang cung cấp miễn phí để có thể “có phần” trong sự phát triển của họ, giống như đã làm với các cuộc đấu giá để với các công ty viễn thông.

Cuối cùng, hãy xem lý do vấn đề báo hiệu y tế. Nếu cuộc khủng hoảng này không thuyết phục được nước Mĩ rằng việc gần 30 triệu người Mĩ không có báo hiệu không phải là một vấn đề như hàng triệu người tốt của mọi người, thì chúng ta đi đâu thì có thể làm được việc đó. Dù gọi là “Báo hiệu y tế cho tất cả mọi người” hay bất kỳ tên gọi nào khác, thì báo hiệu y tế cần báo cho mọi công dân Mĩ - loại hình báo hiệu mà các công ty báo hiệu thị nhân chế định tránh cung cấp cho những người gặp vấn đề về sức khỏe - nên là ưu tiên hiện tại.

Nói tóm lại, Mĩ và châu Âu cần làm nhiều việc hơn là can thiệp vào thị trường. Tuy nhiên, họ cần suy tính xa hơn cuộc khủng hoảng hiện tại để khắc phục điểm yếu có thể khiến cuộc khủng hoảng này trở nên nghiêm trọng hơn ngay từ đầu. EU và các nước thành viên chúng ta còn lý do gì ngoài tuân thủ một cách mù quáng những quy tắc mà rõ ràng không phù hợp với mục đích này. Mĩ thì hoàn toàn không còn lợi báo hiệu nào. Có trong tay tài sản dự trữ toàn cầu là đồng USD, Mĩ có tất cả sự linh hoạt và nguồn lực để biến cuộc khủng hoảng này thành một cơ hội.

Mark Blyth là giáo sư kinh tế quốc tế tại Đại học Brown, Eric Lonergan là nhà quản lý quỹ đầu cơ và nhà kinh tế. Bài viết được đăng trên tạp chí [Chính sách đối ngoại](#)

Minh Anh (gt)